

(K)ADININ SOYADI HAKKI VAR MI?: İSTANBUL'DA YAŞAYAN KADINLARIN KENDİ SOYADLARINI KULLANMA HAKKI KONUSUNDAKİ TUTUMLARI

SULTAN KOMUT

Kadir Has Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı

Doktora Öğrencisi

E-posta : skomut@hotmail.com

Özet

Türkiye’de Kadın Sorunu genel anlamda her zaman ikinci plandayken, kadının soyadını koruma hakkını elde etmeye çalışması pek çoğuna göre “gereksiz” görünebilir. Yasalar “düzen”i ve “aile”yi korumak adına erkeğin soyadını zorunlu tutar. Oysa kadının soyadından vazgeçmesi kimliğinden vazgeçmesidir ve kimliğinden vazgeçen bir kişi, zamanla her şeyden vazgeçer. Bu çalışma İstanbul ilinde yaşayan kadınların kadının soyadı hakkı konusundaki düşüncelerine bakarak, toplumda var olan algıyı ortaya çıkarmaya çalışır. Kendi kimliği hakkında ilk sözü Kadın’a verir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Soyadı, İstanbul, Kimlik

Alan Tanımı: Sosyoloji (Kadın Çalışmaları)

DO WOMEN HAVE A RIGHT TO KEEP THEIR SURNAME? STANCES OF WOMEN LIVING IN ISTANBUL ON THEIR RIGHT TO USE THEIR OWN SURNAME

Abstract

Struggling to get women’s right to use her own surname after marriage might seem “unnecessary“ to quite a lot of people while Women Issues are almost always ignored. Laws oblige women to use husband’s name under the pretext of protecting “family“ and “order“. However, giving up surname means giving up identity and when someone loses her identity, gradually she gives up everything. This study aims to unearth the perception of surname as a human right by finding out what women living in İstanbul think about the issue. It makes Woman speak first about her own identity.

Keywords: Woman, Surname, İstanbul, Identity

JEL Code: Y Sociology (Women Studies)

1.GİRİŞ

Türkiye’de kadın sorunu kadına yönelik şiddetle başlayıp farklı fiziksel hak ihlalleriyle devam etmekte olduğundan, başlı başına bir sorun olan “soyadı hakkı” üzerinde bir literatür oluşması gecikmiştir. Esasen soyadı hakkı, öznesi kadın olsa bile tüm toplumu ilgilendiren bir insan hakkıdır. Dünyanın bir çok yerinde “ekonomik olarak ailenin başı erkektir, dolayısıyla toplumun gözünde aileyi de erkek temsil eder. Kadın erkeğin soyadını alır; onun dinine, sınıfına, ortamına girer; onun ailesinden biri, “yarısı” olur.” (Beauvoir,2010:15) Oysa kişinin soyadının elinden alınması insanın doğuştan sahip olduğu bir hakkın gaspıdır. Ancak, Kadının Soyadı Hakkı, otorite gibi eril zihniyete sahip kişiler, kurumlar hatta akademi tarafından bile yeterince irdelenmemekte, üzerinde gerekli araştırmalar yapılmamakta ve kadın her alanda olduğu gibi “soyadı hakkı” konusunda da arka plana atılmaktadır. Bugün ülkemizde, Ellen Goodman’ın 1970’li yıllarda kullandığı ifadeyle kadınların evlilikte zorunlu (soy)isim değişikliğine karşı savaş veren feministlere “deli” gözüyle bakılmaktadır. (Goodman,1974: 30)

1.1. Osmanlı’dan Bugüne...

Osmanlı döneminde bireylerin soyadları yerine kullandıkları çeşitli unvanlar ya da sıfatlar vardı Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra toplumsal alanda yapılan birçok değişiklikte birlikte bu durum da değişti ve 21 Haziran 1934 tarihinde “soyadı kanunu” çıkarıldı. Bu kanuna göre artık her ailenin bir soyadı olacak; “Soyadı seçme vazifesi ve hakkı evlilik birliğinin reisi olan kocaya” ait olacaktı. Kanun yürürlüğe girdikten sonra kocanın soyadını kullanma zorunluluğu dönem dönem küçük farklılıklar gösterse de bugün hala geçerliliğini korumaktadır ve kadınlarımız “Bayan Onun Adı/ Mrs. His Name” olarak anılmaktadırlar. (Twegne,1997:417-25)Her ne kadar ailenin reisinin erkek olduğunu vurgulayan cinsiyetçi ifadeler kanunlardan çıkarılmış olsa da zihinlerde devam etmekte, bu nedenle de Türkiye’de Kadın hala kendi soyadını kullanamamaktadır. Evlendiğinde kocasının sahip olduğu herhangi bir eşya gibi, onun “malı” olmaya zorlanmış kadınlar, kendi soyadlarını kullanmak gibi bir hakkı çoğunlukla aramamışlar, hakkını arayanlar ise mahkeme kapılarında yıllarca uğraşmış, sonunda ya vazgeçmişler ya da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesini haklarında verdiği lehlerine kararlar bile sorunlarına çözüm olmamış, ve hala kocalarının soyadlarını kullanmaya devam etmekte. Her daim erkeğin yanında yer alan yasa koyucu ve uygulayıcılar bugün kadına kocasının soyadının önünde kendi soyadını kullanma hakkı tanımakta ancak sadece kendi soyadını kullanmalarına izin vermemektedir. Yani yasal bir düzenlemeyle kadın soyadından mahrum

birakılmaktadır. Oysa Susanna Kim'in de dediği gibi "Gelenek ve görenekler hukuku yönetemez. Konu idari gerekçeler veya önemsiz bir toplumsal pratik diye geçiştirilemez" (Kim, 2010:921) Bu durum insan hakları açısından kabul edilemez bir durum olmakla birlikte, çeşitli hakları olduklarının farkında bile olmayan ya da soyadının bir insan hakkı olduğunu benimsemeyen çoğu kadın tarafından önemsenmemektedir. Bu çalışma İstanbul'da yaşayan kadınlarla yapılan görüşmeleri içermekte ve günümüzde kadınlarının soyadlarını kullanma konusundaki farkındalık ve hissiyatlarını öğrenmede bir yol gösterici olmayı hedeflemektedir.

1.2.Gerekçe

"Kadın, bütün özgürleşme yasalarına karşın, eskisi gibi *ev-kölesi* olarak kalıyor; çünkü onu mutfağı ve çocuk odasına kapatan ve onun yaratma gücünü düpedüz barbarca üretken-olmayan, bayağı, sinir törpüleyicisi, köreltici, yıpratıcı bir çalışmayla boşa harcatan ev ekonomisinin ayrıntılarıyla eziliyor, bun alıyor, köreliyor, aşağılanıyor." (Lenin,1976: 480-83) Kadınlar temel haklarının bile ihlal edildiği ülkemiz topraklarında kadınların soyadı gibi bir konuda bilinçli olması bir ütopya gibi görünmektedir. Bu durumun farkında olmakla birlikte, soyadının bir kişilik hakkı olduğundan yola çıkarak, kadınların kendi kimliklerinin farkında olarak bu "savaş"a dahil olmaları gerekmektedir. Soyadı Hakkı için mücadele ederken, öncelikle "ben" bilinci geliştirecek olan kadınlar, bu kadar temel ve aslında çözümü basit bir konuda bile kendilerinden esirgenen bir hakkı elde ettiklerinde, daha fazlasını da yapabileceklerini anlayacaklardır.

Ülkede bu konuda çaba sarf eden ve soyadlarını kullanabilmek için içeride ve dışarıda mahkemelere başvuran bir avuç kadının, bu mücadelelerinde yalnız olduğunun gözlenmesi ve gerek sosyal yaşamın kendisinde gerekse sosyal yaşamın yansıtılmasında aracı kurum ve kişilerin ajandalarında soyadı hakkına yer verilmemesi, ve bir gündem olmaması kadınların bilinçsiz, umursamaz ya da umutsuz olduklarını düşündürmektedir. Ancak yapılan görüşmelerin ışığında, açıkça belirtmek gerekir ki; kadınlar düşündüğümüz kadar "bilinçsiz" ya da "tepkisiz" değildir.

2. KADINLAR NE İSTER?

2.1. Yöntem

Kadının kocasının soyadını alması, Anayasa Mahkemesinin Kararına göre "Kimi sosyal gerçeklerin doğurduğu zorunluluklardan ve yasa koyucunun yıllar boyu kökleşmiş bir geleneği kurumsallaştırmasından" dolaydır. (Karar Sayısı 1998/59) Ancak, bu çalışmada kanunlardan, düzenlemelerden ya da AİHM kararlarından

bahsetmek yerine hâlihazırda eşinin soyadını kullanan ve henüz evlenmemiş ancak şu anda geçerli olan yasalara göre evlendiğinde kocasının soyadını kullanmak zorunda kalacak kadınlardan bahsedilecektir. Hatta sizlerle onlar konuşacak, bu çalışma sadece aracı olacaktır. Araştırma için evli ve bekar kadınlara farklı sorular sorulmuş, ve diledikleri sorulara diledikleri uzunlukta cevap verebilecekleri iletilmiştir. Kelime seçimleri tamamen kendilerine ait olup, hiçbir şekilde değişiklik ve ya düzeltme yapılmamıştır. Maria Lugones “Başka kadınların ‘dünya’larını tanımak, onları tanımamanın bir yoludur, ve onları tanımak da onları sevmektir.” der. (Lugones,1997:159) Bizler de ad ve soyadlarının baş harfleriyle anılacak olan İstanbul’da yaşayan ve yaşları 25 ile 45 arası değişen mimar, öğretmen, gazeteci, ev kadını, hemşire, yazar, danışman, kuaför ve öğrencileri biraz olsun tanıyacağız. Ve belki de seveceğiz.

2.2. Veri ve Analiz

Bir insanın adı ve soyadı, onu oluşturan temel öğelerdir ve Türkiye’de kadınlar evlendiklerinde soyadlarından vazgeçerek bir nevi kişiliklerinden vazgeçmektedirler. Kağıtta kişiliklerinden vazgeçen kadınlar, gün geçtikçe bütün insan haklarından birer birer vazgeçmeye zorlanmaktadır. Bu nedenle soyadını değiştirmek, erkeğin otoritesi altına girmenin ilk adımı olmaktadır.

Bekar kadınlara yapılan ankette eğer evlenirlerse önce eşlerinin soyadlarını kullanmak konusundaki istekleri sorulmuş ve daha sonra sırasıyla kendi soyadlarını eşlerinin soyadları önünde kullanmaları, ya da sadece kendi soyadlarını kullanmaları konusunda fikir beyan etmeleri istenmiştir. Araştırmaya cevap veren kadınlardan A.E “Soyadım benim kimliğimin bir parçası.Yani evliliğin insanın kimliğinden fedakarlık yapması anlamına gelmesi ve bunu gerektirmesi çok saçma..” diyerek kimlik vurgusu yaparken F.K.M Kendi soyadını taşımasının “bir birey olduğunun ifadesi.” olduğunu vurgulamıştır. Mevcut yasaların yalnızca kendi soyadını taşımasına izin vermediğini hatırlatan F.K.R “bunca yıl boyunca en basit şekilde kendi bireyselliğimi tanımlarken adım ve soyadımı ifade ederek kullandım. Evlendikten sonra, toplumda artık ‘evli bir kadın rolü ‘ kadına baskı oluşturan ve kadını bir kalıba sokmaya zorlayan bir olgu haline dönüşüyor.Bu yüzden kendi soyadımı kullanmayı tercih ederim.” demektedir.

Eşlerinin soyadları önünde kendi soyadlarını da korumak isteyen kadınlardan A.E, F.K.M ve F.K.R ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, kadınlar soyadlarını kimliklerinin bir parçası olarak kabul etmekte ve soyadlarının alınması, dolayısıyla, birey algılarına zarar vermektedir.

Elbette bütün kadınlar aynı fikirde değil, ve ilginçtir ki sonuçlar eğitim düzeyi arttıkça bilinç düzeyi artacaktır gibi bir genellemeyi çürütür nitelikte. Örneğin “Diyelim ki partneriniz sadece onun soyadını kullanmanız konusunda ısrarlı, tepkiniz nasıl olur?” şeklindeki bir soruya F.K.R, A.E, F.K.M eşlerini ikna etme yoluna gideceklerini söylerken, onlardan eğitim durumu yüksek olan N.K “Kabul ederim. Soy ismini almak istemeyeceğim bir insanla evlenmezdim.” demektedir. N.K ayrıca “Son yıllarda tanıdığım birçok evli bayan her iki soy ismi de aynı anda kullanmakta. Bu tip kadınlarla ilgili herhangi bir sınıf yada meslek sınırı getirmem mümkün değil. Çünkü bu durum tüm sınıflara yayılmış yüzyılın modası gibi görünmekte.” diyerek, kadının soyadını koruma isteğini bir “moda” olarak nitelendirebiliyor. Partnerin ısrarlı tutumuyla ilgili soruya A.E’nin cevabı ve çözüm önerileri ise şöyle; “Ona bunun saçmalığını açıklamaya çalışırım. Anlamamakta ısrar ederse zaten yapacak bir şey yoktur. Çünkü bunun altında toplumun algılarındaki problemler yatıyor demektir bana göre. Bunun için bir şeyler yapmak gerekir. Bunun için medya bir bilinçlenme aracı olarak kullanılmalıdır. Sivil toplum örgütleri halkı bilinçlendirmek için çalışmalı. Belki büyük bir hayal ama okullarda böyle bir bilinç yaratmayı hedefleyen bir ders müfredata eklenebilir. Böyle bir durumda özellikle kız öğrenciler hedef kitle olmalıdır.” FK.M “Bu konuda ısrarcı birinin bana karşı sevgi ve saygısından şüphe ederim.” cevabını verirken FK.R ise kararlı görünüyor. “Bende kendi isteğimi ısrar etmeye devam ederim.” B.K’nın cevabı kısa ve net; “Onu dinlerim. Evimin direği o sonuçta.”

Kendilerine “Kadının evlendiğinde eşinin soyadını alması sizce doğru mu? Neden doğru/ neden yanlış?” sorusu yöneltilen bekar kadınlardan A.E bunun doğru olmadığını “Evlilik bir kişinin diğerini koruması altına alması yada kendi ailesine dahil etmesi değildir çünkü.” sözleriyle ifade ederken eşitliğe de vurgu yapıyor “Şartlar her iki taraf için de eşit olmalıdır.” A.E ile ortak görüşleri olan F.K.R. kadının erkeğin soyadını almasının “erkek egemenliğini temsil” ettiğini söylüyor ve ekliyor “evliliği sadece buna dayatmak doğru değil.” Aynı soruya tarihsel bir süreçten bahsederek cevap veren G.T.’nin cevabı ise şöyle; “soyadını toplumsal düzenlemelerden sadece biri diye düşünüyorum. İlkel komunal toplumlardan günümüze kadar farklı toplumsal düzenlemeler uygulanmış. Kadınların itaatkar yapısından mıdır erkeklerin fiziki güçlerini kullanmaktan hoşlanmalarından mıdır tarihsel sürece baktığımızda erkek egemenliğinin daha uzun sürdüğünü görüyoruz. Bence insanlar içinde doğdukları sistemi sorgulama konusunda, sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirmiyorlar, geliştirebilecekleri olanaklar da sınırlandırılıyor” B.K.’nin cevabı ise toplumun büyük bir çoğunluğuyla örtüşüyor “Kocam nasıl isterse ne derse ona uymaya çalışırım. Her erkek kendi soyadının

kullanılmasını ister.” Bu cevapla B.K. “evin reisi erkektir” görüşünü desteklemektedir.

Diğer kadınların cevaplarına baktığımızda, pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da uzlaşmacı bir tutum sergilediklerini görüyoruz. Cevapların ortak özelliği ise aile vurgusu. Örneğin Y.İ.V “ Aile birliği açısından özellikle çocuk varsa doğru. Kadının kimliği yok sayıldığı için yanlış. İnsan haklarına uygun değil.” demektedir. Y.İ.V’nin cevabı kendi içinde bir çelişki içermekte. Bir yandan bunun insan haklarına aykırı olduğunu düşünürken diğer yandan çocuk faktörünü dahil ederek aslında savunduğu şeyin tam tersine bir tavır sergiliyor. Sadece bu çelişkili cevap bile kadınların çocukları uğruna neleri kabul ettiklerinin göstergesidir. T.D de kocanın soy ismini kullanmanın “Aile birliğini daha çok hissettirdiğini düşünüyorum” diyerek aile birliğine vurgu yapmakla birlikte kadının kendi soyadını da kullanması konusunda “çocukların kimliklerinde kafa karışıklığı olabilir” diyerek çocuk faktörünü vurguluyor. İşlerin kolaylaşması ve aile duygusu, bütünlüğü açısından bir “aile soyadı” olması gerektiğini söyleyen Ş.T farklı bir öneri sunuyor “bu kadındaki de olabilir!” “Ortak bir müşterekte bulunmak” adına kocanın soyadını almayı kabul etmek de verilen cevaplar arasında. (N.T)

Kadınlara eşlerinin soyadıyla birlikte kendi soyadlarını koruma konusundaki fikirleri sorulduğunda, çoğunun kendi soyadını koruyarak eşlerinin soyadını almak istedikleri görülmüştür. Bunu kadınların uzlaşmaya daha eğilimli oldukları gibi bir değerlendirmenin yanı sıra içselleştirilmiş bir kabullenme olarak da bakmak mümkün. Sorulara cevap veren kadınlardan F.K.M. içtenlikle “Bu benim tercih ettiğim bir şey .Belki de orta bir yol olduğu içindir.Hem soyadını taşıyorsun hem de eşininkini.Yani ne şiş yanyor ne kebab.” diyerek, “sorun çıkmasın” mantığıyla yaklaşmışken F.K.R. “Kadın evlendiğinde sadece içinde bulunduğu durum değişiyor bunun için başka şeylerin değişmesi saçma.” Cevabını veriyor. Evli olup sadece eşinin soyadını kullanmakta olan G.T ise. “mastürbasyon dan başka bir anlamı yok .Benim soyadımın kim için ne anlamı olabilir ki? Kendimizi ifade edebileceğimiz başka özelliklerimiz yoksa soyadında takılı kalmamız anlamlı olabilir” diyerek kadınların soyadını kullanma isteklerini kendilerini ifade edememeye bağlıyor N.K ise bu durumu samimi bulmadığını ifade ediyor ve ekliyor “bu bana çoğu zaman kompleksli bir yaklaşım gibi gelir.”

“Kadının sadece kendi soyadını korumak istemesine nasıl bakıyorsunuz?” Sorusuna doğru bulmadığını söyleyen de var, son derece sıcak baktığını söyleyen de. Çocuk sahibi olana kadar oldukça mantıklı bulduğunu ifade eden Y.İ.V “Çocuk olunca okul, doktor vs yerlerde insan çocuğuyla aynı soyadında olması

kolaylık diye düşünüyorum. Annesi değil de akrabası gibi algılanmamak için, belki de böyle kanunlar olmasa bu algı da değişecektir.” diyerek kanunların algılamadaki faktörünü vurgulamakta.Sorulara cevap verenler arasında kadının sadece kendi soyadını kullanmak istemesini “komik”, “eziklik ifadesi” ve “yanlış” bulanlar olduğunu da ekleyelim. Kadının sadece kendi soyadını kullanmasının olası ifade eden olduğunu F.K.M. bu durumun “karşınızdaki erkeğe de bağlı bir şey.” olduğunu söylüyor ve ekliyor. “Ama bu türk erkeklerini çok memnun edecek bişey değil sanırım.” Araştırmaya katılan kadınlara çevrelerinde eşinin soyadının önünde kendi soyadını kullanan kişiler, meslekleri ve eğitim düzeyleri hakkında da sorular sorulmuştur. Verilen cevaplardan ortaya çıkan sonuca göre kadınların eğitim seviyeleriyle doğru orantılı olarak kendi soyadlarını korumaya eğilimli olduklarını öğreniyoruz. Ancak bu görüşe katılmayan N.K. kendi soyadlarını kullanan kadın sayısının arttığına katılmakla birlikte “bu tip kadınlarla ilgili herhangi bir sınıf yada meslek sınırı getirmem mümkün değil. Çünkü bu durum tüm sınıflara yayılmış yüzyılın modası gibi görünmekte.” diyerek kadınları bu davranışlarından ötürü eleştiren bir dil kullanmayı seçmiş.

Kadınlara soyadını korumayı “insan hakkı” olarak görüp görmedikleri sorulduğunda, araştırmaya katılan kadınların çoğu, kadının soyadını korumasının bir insan hakkı olduğunu düşündüğünü belirtmiştir hatta kadınların kendi soyadlarını korumalarını doğru bulmadığını ifade eden G.T bile bunun bir insan hakkı olduğu konusunda diğer kadınlarla hemfikirdir. Şöyle diyor G.T “evet. nasıl düşünüyorsa öyle davranabilmeli .Zorla ve kanun olduğu için olması insan haklarına aykırı.” F.K.R. ise insan hakkı olmasının yanı sıra konuyla ilgili fikirlerini şöyle dile getirmiştir “Olmaması zaten büyük bir ‘hak’sızlık. Erkeğin soyadını kullanma zorunluluğu yasal olarak var ve bir dayatılma olarak kadınların önüne sunulmuştur.Kadının kendi soyadını eşinin soyadının önüne konulması sadece yumuşatılmış bir yasa olarak kadınlara lütfedilmiş bir yasadır.en basit şekliyle kadın eşiyle boşandığında soyadı tekrar değişiyor ve kadında kimlik karmaşasına neden oluyor. Ama erkek için öyle bir durum söz konusu değildir.Erkek en başından beri var olan kimliğini sürdürmektedir ve kadınlar gibi hasar görmemektedir. Bu durum kadınlarda toplumsal baskıyı artırmakta ve bir çok sorunun bastırılmasına neden olmaktadır. Böyle bir durumda kadınlar 2. Sınıf vatandaş muamelesi görmektedir . Ataerkil bir toplum olduğumuz bir kez daha ön plana çıkmaktadır ve bu gizli bir şekilde desteklenmektedir.” Kadınların soyadlarını kullanmasını bir “moda” olarak nitelendiren N.K bunu insani bir hak olarak tanımlamamasının sebebini şu şekilde açıklamaktadır. “Bir kadın kendi benliğini koruyup yaşatma; herhangi bir erkeğin (babası yada kocası) güdümünden çıkıp kendi ayakları üzerinde durma, hayatındaki erkeklerin sosyal

statüsünden yararlanmak yerine kendi başına bir birey olma mücadelesini insanca buluyorum. Kadınların kendi soy isimlerini kullanma mücadelelerini görünürde bir şeyleri kanıtlama çabası olarak gördüğümünden insani bir hak olarak tanımlayamam.”

Kadınlara ayrıca bu konuda oluşacak bir organizasyonda görev alıp, kadının soyadı hakkını elde etmesi için çalışmak isteyip istemeyecekleri sorulmuştur. İlginçtir ki kadının soyadını kullanma konusunda ılımlı olmayan G.T etkinliklere katılmak isteyeceğini belirtmişken, daha önce kadının soyadını korumasının bir insan hakkı olduğunu söyleyen A.D.S “İstemezdim çünkü aslında diğer soyadı da "baba"dan alıntı zaten. Belki çocuk kendi seçebilmeli babanın mı yoksa annenin mi soyadını alacağını”, N.Y “Vaktim yok” ve F.K.M “Galiba istemem. Bunlar eğitimle ve zamanla aşılacak” şeyler cevaplarını vermişlerdir. Buradan ortaya çıkarabileceğimiz bir sonuç da şu olsa gerek; konuşur ya da yazarken kadın haklarının destekçisi olabilen kadınlar, konu eyleme geldiğinde desteklerini kesebiliyorlar. Bu tarz çalışmalara katılmak isteyeceğini söyleyen kadınlardan A.E “hak verilmez alınır” diyerek, kadınları eyleme davet etmektedir. Öte yandan eşinin önerisine rağmen kendi soyadını kullanmak istemeyerek sadece eşinin soyadını kullanmayı tercih eden T.D. “İki soyadını da kullanabildikleri için sadece kadının kendi soyadını kullanmasını çok mantıklı bulmuyorum.” Bekar olan ve evlenmeyi düşünmediğini ifade eden N.K ise “Kadının kızsık soy ismini kullanmaya devam etmesini önemsemediğimden böyle bir mücadelenin içinde olmazdım.” cevabını vermiştir. Aynı soruya B.K. “Tercih farklı olduğu ve bilgi sahibi olmadığım için istemem.” Cevabıyla, konuyla ilgili bilgi sahibi olmanın önemini bizlere hatırlatmaktadır adeta. Buradan çıkarılabilecek sonuç şudur; bizi kişisel olarak ilgilendirmeyen hiçbir hak arayışının içinde bulunmayı sevmiyoruz.

“Diyelim ki kendi kızınız evlendiğinde kocasının soyadını kullanmak istemiyor. Ona nasıl bir öğüt verirdiniz?” sorusuna cevap veren kadınlardan G.T “Kendini nasıl daha iyi hissedecekse öyle davranmasını salık verir, ne yapmasının daha doğru olacağını ben dahil kimsenin bilemeyeceğini söyledim” diyerek demokrat bir anne modeli çizmekte aynen “Bu onun bireysel tercihi olduğuna göre ona özellikle bir öğüt vermeye gerek yok.Ama ona söylesem de buna memnun olurum” diyen A.E gibi. Soyadı konusunda kadınlardan yana bir tavır sergileyen Ş.T ise biraz duygusal yaklaşıyor bu konuda. Şöyle diyor Ş.T “Çok üzülürdüm. Bu bence kişiliğe sessizce yapılmış ve normalleştirilmiş bir ket vurma, baltalama. Bunu anlatmaya çalışırdım ve eminim benim kızım olsa kendi soyadını kullanma konusunda taviz vermezdi. İki tane oğlum var ve evlendikleri kızların kendi soyadlarını kullanması gerektiğini her zaman söylüyorum.” Kadın hareketinin

önemli bir noktaya gelebilmesi için böyle annelere ihtiyacımız var. Zira erkeğin kadından üstün olduğunu varsayan erkekleri yetiştirenler ne yazık ki bizleriz. Araştırmaya katılan tüm kadınların bulunduğu tek ortak yer ise medyanın kadının soyadı hakkında bir tavrı olmadığı idi. Ş.T “Medyanın tamamen erkek egemen bir kültürle işlediğine inanıyorum.” diyerek konunun ne amaçla göz ardı edildiğini de bizlere bir kez daha hatırlatmış oluyor. Diğer tüm kadınlar televizyon ya da gazetelerde bu konuda neredeyse hiç değinilmediğini ifade ediyorlar. Bell Hooks kadınların sorunlarını “toplumun baskın ideolojisinin kurduğu” düzenle mümkün olamayacağını anlatır.(Hooks,1997:487) Türkiye’de de durum bundan ibarettir ve tam da bu nedenle eril cinsiyetin egemen olduğu “eril” medyadan daha fazlasını beklemek yanlıştır.

3. SONUÇ NİYETİNE

Sahip olduğu soyadının bile değişmesi, o zamana kadar yaşadığı hayatın değiştiği ve artık başka bir kişiye hatta başka bir aileye karşı sorumluluk duymaları gerektiği fikrini kadının bilinçaltına iter ve böylelikle evlilikle birlikte Leissner’in deyimiyle “bireysel özerkliğinden” vazgeçen kadın kendini yeni bir zorunluluk denizi içinde yüzerken bulur. (Leissner,1998:358) Daha ilk adımda boğulma tehlikesi geçiren kadın, korkar ve bundan sonra her hareketinde yanında birini ister. Artık kendisi değildir, başkasına bağımlıdır. Golden ve Shim özellikle kendisine bir “isim yapmış” kadınların soyadlarını korumak konusunda ısrarlı olduklarını göstermekte.(Golden & Shim, 2004: 143-160) Kadının toplumsal yaşamda tanındığı soyadını kullanmaya devam etmesi onun tanındığı ve daha da önemlisi kendisini tanımladığı kimliğe sahip çıkmasıdır. Evli kadının evlenmeden önceki soyadına sahip çıkması, ayrıca, aile kurumunun eşitlikçi bir yapıya sahip olmasına da katkı sağlayacaktır. Kadının evlilik öncesi sahip olduğu soyadının kullanılmasına izin verilmesiyle evlilikte taraflar arasında eşitlik söz konusu olacaktır. Sağlanacak eşitlik, “erkek”lerin kendilerini üstün görmekten vazgeçmelerine sebep olacak mı bilinmez, ama kadınların kendilerini daha bütün hissedecekleri kesin. Beauvoir’in dediği gibi belki de “hiç kimseye inanç değiştirtemezsiniz, ama biraz acı verirsiniz. Eh bu da yeter.” (Beauvoir,1993:186)

KAYNAKÇA

Beauvoir , Simone *kadın “İkinci cins” Evlilik Çağı* 8. Basım Çev. Bertan Onaran Payel Yayınevi,2010 .s15

Beauvoir , Simone *kadın “İkinci cins” Bağımsızlığa Doğru* Çev. Bertan Onaran Payel Yayınevi,1993, s. 186

Goodman, Ellen *The Name of the Game*, Boston Globe 30 (Sept 24,1974).

Goldin, C and Shim, M “Making a Name: Women's Surnames at Marriage and Beyond” *The Journal of Economic Perspectives*, Vol. 18, No. 2 (Spring, 2004), pp. 143-160Published

Hooks, Bell “Sisterhand” in *Feminist Social Thoughts a Reader*, Routhledge, 1997, s.487

Lenin ,W.I., “*Büyük bir başlangıç*” *Marx- Engels-Marxism*, Ankara 1976, s. 480-483

Kim, Suzanna, “Marital Naming/Naming Marriage: Language and Status in Family Law,” cilt 85, *Indiana Law Journal*, 2010, s.921.

Leissner, Omi Morgenstern “The problem that has no name”, *Cardozo Women’s Law Journal*, cilt 5, sayı 4, 1998, s. 358.

Lugones , Maria “Playfulness, ‘World’ - Travelling and Loving Perception” in *Feminist Social Thoughts a Reader*, Routhledge ,1997, s.159

Twenge, Jean M. "Mrs His Name": Women's Preferences for Married Names,21 *Psych Women Q* 1997, p. 417,4 25.

EsasSayısı:1997/61, Karar Sayısı:1998/59

http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=1427&content= (erişim tarihi, 26.03.2012).